

Miroslav Žiak

OSKAR ESCH

PREBÚDZANIE

FORPRESS

Miroslav Žiak

OSKAR ESCH

Prebúdzenie

**FORPRESS
2011**

Copyright © 2011

Ilustrácie © Katarína Labajová

Obálka a grafická úprava © Richard Užák

Vydalo vydavateľstvo Forpress s. r. o.

Tlač – Forpress s. r. o., Potravinárska 6, 94901 Nitra

Všetky práva vyhradené

ISBN 978-80-970719-1-2

Venujem Máriovi (1974 – 2008).

**Proglas
(úryvok)**

*Všetci, čo chcete svoje duše krásnymi
uzrieť, a všetci po radosti túžiaci,
túžiaci temno hriechu navždy zapudiť
i sveta tohto hniloby sa pozbaviť
i rajský život pre seba zas objaviť*

*i horiacemu ohňu navždy uniknúť,
počujte, čo vám vlastný rozum hovorí,
počujte všetci, celý národ sloviensky,
počujte Slovo, od Boha vám zoslané,
Slovo, čo hladné ľudské duše nakrími,*

*Slovo, čo um aj srdce vaše posilní,
Slovo, čo Boha poznávať vás pripraví.
Tak ako radosť nezasvitne bez svetla,
by oko celý Boží svet v ňom uzrelo,
bo všetko nie je krásne ani zreteľné,*

*tak ani duša, žiadna duša bez písmen
vedomia nemá o tom Božom zákone,
zákone knižnom, o zákone duchovnom,
zákone, cezeň Boží raj sa zjavuje.*

Konštantín Filozof (827 – 869)

Prológ

Aká pliaga sa to rozšírila medzi ľuďmi v najlepšom veku? Koho postihne, nestačí sa čudovať, čo všetko sa podozvedá počas návštev lekárov toho najrôznejšieho druhu. Najprekvapujúcejšie ale je, že každý z nich povie to isté: "Zdravý." Krvný obraz v poriadku, tlak v poriadku, srdce a cievy v poriadku, žalúdok v poriadku.

Prečo sa teda cítim ako pár sekúnd pred smrťou? „Chodte k psychológovi alebo k psychiatrovi,“ odporučí lekárko po zhodnotení všetkých výsledkov. Ten má pre tú záhadu prichystaných hneď niekoľko názvov: neurocirkulačná asténia, tetánia, úzkostná alebo panická porucha. Nikto ti nepovie, čo to vlastne znamená. Vôbec nevieš, čo bude nasledovať.

Začneš sa poflakovať po internete a zbierať všetky dostupné informácie. Nedozvieš sa nič; iba to, že tým trpí množstvo ľudí, ktorí sa na fórach predbehujú v tom, kto napíše väčšiu obskurnosť a koľko tabletiiek neuroly treba užiť ráno, naobed a večer, aby to prešlo.

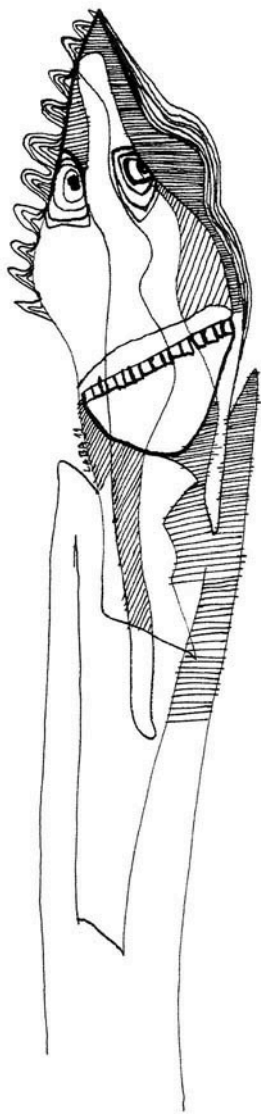
Nájdeš aj dobre mienené rady babiek bylinkárook a dokonca naraziš aj na liečiteľov, ktorí ti na základe tvojho dátumu narodenia a samozrejme za miernu úplatu

najprv nakreslia auru, určia, kde je vlastne chyba, nadiatku ti napravia všetky čakry a po užívaní špeciálne namiešaného homeopatika by malo byť vlastne všetko v úplnom poriadku; no ty sa cítiš mizernejšie a mizernejšie.

Strach je prítomný vo všetkých tvojich činnostiach, každé ráno si frkneš magnézium, pretože to je hádam jediné, čo ti aspoň trošička pomôže a celý deň sa pokúšaš tváriť, že je vlastne všetko tak, ako má byť. Občas ti niekto povie, že si schudol alebo že si dnes nejaký bledý, no ty mu nemáš chuť vysvetľovať, čo ti vlastne je.

Najbližší ľudia ťa začnú považovať za lenivca, ktorý piatkové večery trávi doma, ktorému sa nechce ísť na víkend na chatu a ktorý je v poslednej dobe „nejaký divný“. Oni totiž nemajú ani potuchy, čo sa človeku v hlave s týmto „darom“ denno-denne odohráva.

V priebehu času ale zistíš, že úzkosť je vlastne súčasťou existencie. Spoločnosť sa totiž nepríjemné stránky života snaží vytesniť a považuje ich za chorobu. Chce ju liečiť chémiou a tým ju zatlačiť do neviditeľna.

Panika

Myšlienky sa začali náhle zrýchľovať. Hneď som vedel, že sa blíži ďalší útok úzkosti – pretlak všetkých emócií, ktorým som počas svojej spanilej jazdy s fetom v nose nevenoval pozornosť. V stotine sekundy sa znovu dovalili všetky smútky, strachy a neistoty, ktoré som sa snažil udupať namiesto toho, aby som si ich odžil v čase, keď mali byť prežité. Celé roky som ich potláčal ďalším jointom alebo šňupaním toho svinstva, po ktorom v nosohltane zostane odporný horký príznak.

Obrazy v hlave razom úplne sčerneli. Mozog sa zahmlil a kolotoč viny, zlyhania, sebaobviňovania, sebaúctosti a neschopnosti všetko napraviť sa zasa raz rozprúdil na plné pecky. V hlave sa miesili tie najstrašnejšie myšlienky a telom sa prehánali emócie najťažšieho kalibru. Studený pot zalial najprv čelo a hneď aj celé telo, srdce išlo vystreliť z hrude, prsty na rukách znečiteľili, akoby som ich vopchal do mraveniska a teraz po nich bežala miliarda mravcov, obhrýzajú ich a štípu. Oči strnulo pozerajú na kríž zavesený nad dverami; des prechádza celým telom a zasa je to tu. Smrť! Lúčim sa s rodičmi, bráchom, so všetkými ľuďmi, ktorých som kedy stretol a s Bibiánou. Nahlas ich prosím o odpustenie za všetko, čo som im svojim debilným správaním spôsobil.

Prajem si, nech to už všetko skončí, no telo sa smrti stále bráni. Ešte nechce tú ubolenú dušičku zo seba vypudiť. Chcem, nech už je po tom; v tme počuť iba škripanie zubov, cítiť chlad a nekonečnú samotu. Nie je tu vôbec nikto a nič! Iba ochromujúci strach a studený balvan viny. Vrýva sa do hlavy. Rozum sa tak vyľakal, že sa úplne vzdal. Iba z diaľky vykrikuje: Už si ma zober! Prečo ma ešte trápiš!? Toto sa predsa nedá zničiť!”

Jedna strašnosť strieda druhú, jeden desivý obraz za druhým. Kolotoč naberá rýchlosť blížiacu sa častici v prstencovom urýchľovači a dušička čaká so zaťatými zubami na kolmú stenu, do ktorej to napáli v plnej rýchlosti, roztriešti sa na miliardu kúskov a už nikto ju nikdy neposkladá! Jej časti sa budú vznášať vo vákuu a zhoria túžbou znovu sa spojiť do podoby pred pokusom. Každý ten úlomok je kamienkom mojej rozbitej duše. Nestačím sledovať, ktorým smerom z nej vystreľujú. Chcem ich mať pohromade! Nikdy predtým som nechcel mať myšlienky a emócie tak pohromade ako teraz. Niektoré zachytávam a pozliepam ich na steny svojho splašeného srdca, no mnohé sa zachytiť nedajú. Unikajú rýchlosťou svetla a zostáva po nich iba záblesk a boľavá stopa. Nemohúcnosť poskladať ich do jedného kúska, uzavrieť ich ako ovce do košiara, ma privádza k myšlienke o rozutekaných ovečkách.

„Zabil som Ho v sebe! Zabil som pastiera svojich oviec!
Zabil som ho! Už nikto ma neposkladá do jedného kusa!“
ozývalo sa z chladnej tmy. „Zostane zo mňa len úlomok,
čo bude celý život hľadať svoje kamienky porozsypané
po celom vesmíre!“ Nie je tu nič, čo by ich držalo pri sebe.
Žiaden spoj, žiaden tmel, žiadne lepidlo.

Bezmocnosť nájsť záblesk svetla v tej jame sa premieňa
na rezignáciu. Je mi to jedno. Nech ma to zhltnie. Telom
zatriaslo a ako šíp ma triafa myšlienka na doktorkove slová.
V tom chlade sa ozývajú ako siréna: „To sú nervy, len nervy,
nervy v keli...“

Letím pod studenú sprchu; zo šoku sotva lapám po dychu.
Začínam si uvedomovať, kde som a čo sa to zasa udialo.
Telom ešte šklbne, no srdce sa upokojuje. Vytrasený
ako marska padám do postele zabalený len do uteráka.
Pretlak sa z hlavy derie v podobe krokodílích slz, v podobe
spásonosného náreku prinášajúceho úľavu. Cítim, že ľútosť,
čo sa zo mňa vyliala, otvára priestor, do ktorého sa môže
vrátiť pastier mojich oviec. Viem, že sa chce vrátiť; cítim, že
mi chce pomôcť nájsť všetkých sto oviec tvoriacich moje
vnútro. V hlave mi stále brní, do prstov na vrátil cit, vzduch
v izbe je síce hustejší ako obvykle, ale dá sa dýchať. S vďakou
Bohu za prežitie na perách zaspávam ako malé strakaté
unavené mača, ktoré celý deň pobehovalo po dvore.

Prvé stretnutie s takým atakom odrovná každého. To, čo sa v človeku odohráva, sa dá prirovnať iba k zrážke s rozbehnutými koňmi počas Veľkej Pardubickej. Stojíš pred Taxisom, ruky máš rozpažené a stádu rozbehnutých koní bezvýhradne ponúkneš svoje úbohé teličko. Vtip je ale v tom, že nemáš ani potuchy, kde sa práve nachádzaš. Niektorí z priateľov ti strčil do uší žlté penové štuple a oči zaviazal páskou. Stále si myslíš, že je to v podstate sranda. Kamoši ti idú nachystať nejaké narodeninové prevapčo. Úplne uvoľnený si stojíš s rozpaženými rukami, v predstavách sa baviš, čo to asi tak môže byť za prevapenie; napadne ťa všeličo, len nie to, čo práve nasleduje.

Hneď prvý kôň do teba narazí takou silou, že ťa to nadobro ochromí a vzápätí ťa ďalší zoberie do ramena, takže sa v okamihu otočíš asi o 720 stupňov. Bolesť vyradí z prevádzky všetky zmysly a hneď do teba naráža tretí, štvrtý... ten ťa trafí tak, že odletíš asi 30 metrov a ten nasledujúci sa kopytami odrazí od hrudníka. Máš asi dve sekundy čas; stiahneš si pásku z očí. Štuple z uší vypadli po prvej rane. Na tele nie je miesto, ktoré by nebolelo. Bolí tak, že nedokážeš už ani kričať. Za tebou znovu počuť dupot konských kopyt. Oveľa viac ťa však vydesí pohľad na stádo, ktoré sa každú chvíľu preženie miestom, na ktorom práve bezmocne ležiš. Z toho strachu máš „blatko na ihrisku“,

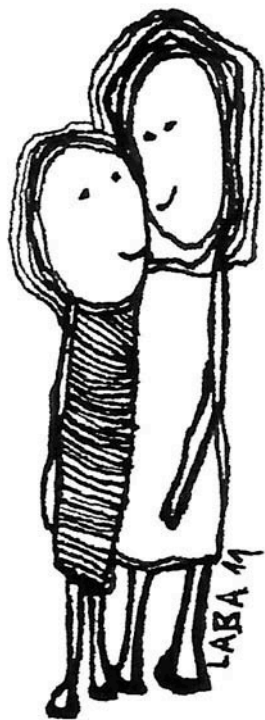
ako vravieval Bob. Z nozdier sa valí horúci konský výdych a okolo papule sa belejú spenené sliny. Nemôžeš nikam utiecť. Nohy máš totiž polámané na kašu. Tak si zahryzneš do pery a očakávaš údery, ktoré ťa načisto dorazia. Chceš radšej zomrieť. Nevieš, či už nie si doničený tak, že to už nerozchodíš, alebo či je tu nádej, že sa dáš ešte niekedy dohromady...

Toto sa opakuje deň čo deň. Ešte sa ani zďaleka nezotavíš a na druhý deň to príde zasa... a na tretí zasa... a v piatok aj dvakrát. Presne vieš, ako sa cítil Prométeus, ktorému orol každý deň zožral pečeň. Tá sa však z predošlého dňa sotva spamätala.

Napriek tomu stavu chodíš normálne do práce; na kolegynky a kolegov sa pekne usmievaš a študentom, ktorým z očí ospalo a hlavne opilo zíza včerajšia diskotéka v Devilse, sa snažíš priblížiť medzivojnovú Prahu, zničenú, zmätenú a dobitú presne tak, ako si v tej chvíli ty sám. Celý ten čas máš strach, aby sa to zasa neobjavilo, tak sa iba priblblo usmievaš, akože sa nič nedeje. Nič iné ti ani nezostáva. Na pozadí stále frčia myšlienky plné apokalyptických predstáv, vidíš sa, ako odpadneš a to bude fakt škandál. Stále v hlave riešiš, čo sa to vlastne deje. Občas sa pozrieš na študentku, ktorá sústredene počúva tvoju krvopotne pripravenú prednášku. Ak sa

na ňu pozeráš pár sekúnd, začne jej tvár akosi vädnúť a natáňovať sa. Zamrkáš očami, aby si si viečkami očistil optiku, no ona sa vzdáľuje. V zornom uhle máš iba ju a periférne videnie jednoducho nefunguje. Akoby si sa pozeral do kaleidoskopu (mimochodom, v detstve jedna z mojich najobľúbenejších hračiek). Tak si tam bľaboceš o Franzim Kafkovi a Gustavovi Meyrinkovi, pozeráš sa do tej rúrky s farebnými sklíčkami; oči niektorých študentov vyzierajú ako dierky vyčúrané do snehu a do konca prednášky chýba ešte 40 minút! Hrdlo ti stláča od strachu, či si niekto nevšimol, v akom stave sa práve nachádzaš. Stále sa snažíš približovať usmievať ako ten smiešny páňko z reklamy na WS-krájač. Sranda, že sa skoro vôbec nesústredíš na to, čo hovoríš. Na počudovanie rozprávaš zrozumiteľne a k veci. To ťa na chvíľu upokojí a napovie, že si sa ešte načisto nezbláznil.

Ten strach ti však otvára dvere, ktoré vedú do úplne iného priestoru vnímania. Objavuje sa úplne iný, doteraz neznámy rozmer sveta. Vnímaš všetko úplne inak ako väčšina ľudí.

Malé zázraky

Uši som si zaštopľoval slúchadlami, z ktorých sa do mozgu valí Alice in Chains, sú zvukotesne uzavreté, aby nepočuli kvílenie a škripot tohto chrapúnskeho mesta, v ktorom sa miesi gardizmus s komunizmom a v ktorého vzduchu cítiť smrad dychu ľudí, čo sami seba presvedčili o vlastnej nepoškvrnenosti. Prezrádza ich každý výdych vyliezajúci zvnútra démonmi napadnutých duší. Vidno to na pokrčených tvárach, zvráštených čelách a zdivočených pohľadoch, na koži natiahnutej cez lebky, na zuboch vyčnievajúcich spoza úzkych neurotických pier. Neprirodzené pohyby telesných schránok prezrádzajú stav zúbožených duší napadnutých pažravosťou a prepadnutím sa do seba samých.

Prednedávnom som totiž o pekle čosi čítal a teraz to vidím na vlastné oči. Dušičky, ktoré pištia po kontakte s Ním, cítia, že je všade naokolo, túžiac po odovzdaní sa Jeho stvoriteľskej prítomnosti a nie sú toho schopné. Po celý doterajší pozemský čas sú zvyknuté upadať do seba a neschopnosť otvoriť sa volaniu iných ľudí o pomoc, nedovolenie vlastnej duši poskytnúť na noc počestnému lôžko, nepodanie smädnému vody a hladnému jedla im bráni otvoriť sa tomuto ľuďom najprirodzenejšiemu volaniu.

Občas sa v tej skrumáži objaví tvor, ktorý sa vo svojom tele cíti úžasne. Dieťa. Na zastávke pred tržnicou stojí dieťa. Matke siaha sotva po kolená. Je neposedné, uvidelo holuba a chce ho naháňať, no nie a nie sa k nemu dostať. Ona skúmavo pozerá na zoznam spojov a popri tom ho jemne drží za golier. Vôbec sa mu nevenuje, pretože zjavne nemôže nájsť spoj, ktorý ich v dobrom čase dopraví pred panelák. Jemný dotyk matkiných prstov na detskom golieri vo mne vyvoláva úžasný pocit. Pocit, kedy matka ani na chvíľočku nestráca kontakt so svojim dieťaťom, hoci sa venuje niečomu inému, hoci jej v hlave víria myšlienky o príprave večere, hoci má dosť dnešného dňa v práci. Ten dotyk je znakom najhlbšieho citu k svojmu dieťaťku. Jej prameň je niekde v nevedomí. Vie, že synak zbadal holuba; vie, že sa chce pustiť za ním; vie, že by sa ohromne tešil zopár nestráženým krokom, pokiaľby holub odletel, ale zároveň vie aj o nebezpečnosti okoloidúcich áut, nevšímavosti davu chodcov; preto ho jednoducho nepustí. Malý človek síce protestuje, ale neurobí nič nečakané, aby sa mame vytrhol z ruky. Je mu pri matke dobre. Ona ho usmerňuje a zároveň mu dáva najavo, že je stále pri ňom. Výraz jej tváre to dosvedčuje. Jeho nešťastný pohľad sa náhle mení, keď ho mama zdvihne na ruky, pobožká a zašepká niečo, čo je pre ostatných prísne tajné. Drobná detská dušička sa zrazu teší. Mama sa totiž znovu venuje len a len jemu.

Z ľahkého úsmevu žobráka s dreveným krížom v ruke stojaceho pri bráne tržnice sa dá vyčítať, že bol tiež svedkom toho malého zázraku na zastávke autobusu. Tiež ho niekto jemne drží za golier. Vie to. Celé dni pozerá na okoloidúcich, zväčša upachtených ľudí, čo ho vôbec nevnímajú. Stojí tam, pri bráne mestskej tržnice, pred ním klobúk otočený hlavou k nebu, v ruke kríž, myšlienky upreté k Božiemu milosrdenstvu, okolo neho stovky ľudí s pokrčenými čelami. Nikto sa mu nepozrie do očí.

Občas sa niekto zastaví a hodí mu do klobúka zopár mincí. Žiaden z nich sa mu ale nepozrie do očí. Žiaden sa zaňho večer nepomodlí. Keby niekto nabral odvahu a pozrel sa mu len o kúsok vyššie od nosa, určite tak večer urobí. Celý deň sa spolieha na to, že si v podvečer zráta milosrdné mince a s chuťou si na peróne zje svoju fazuľovú s párkom. V jednom vrecku kríž z dreva, klobúk na stole, teraz otočený hlavou k zemi, myšlienky k Milosrdenstvu má upreté stále. Jeho dotyk cíti na golieri celý deň. K dobrej chuti mu dnes prispel malý zázrak na zastávke autobusu a nádej. Nádej, že zajtrajší deň sa o seba postará. Ona sama je chlebom, ktorým zajedá svoju dnešnú porciu jedla.

